

## **Загальношкільні батьківські збори**

Для батьків учнів 1-4 класів

### **Тема: «Знущання та агресія у шкільному середовищі»**

**Мета:** попередити прояви агресії та жорстокості серед учнів, підвищити психологічну освіту батьків, спрямовану на забезпечення захисту дітей від будь-яких форм фізичного або психічного насильства.

У сучасному українському суспільстві відбуваються кризові процеси, які погано впливають на психологію людей, особливо дітей, породжуючи агресивну поведінку.

Психологи-науковці дедалі більше приділяють уваги вивченню самого феномену агресії. Різні автори по-різному визначають агресію та агресивність: як вроджену реакцію людини для захисту території, яку вона займає; як намагання панувати; як реакцію на ворожу навколишню дійсність.

Знущання – це повторюване, систематичне переслідування та агресивні дії, спрямовані на інших. Акти знущання можуть чинити як окремі особи, так і групи. Знущання може відбуватись у вигляді словесної насмішки, обзивання та приниження, погроз і залякувань, вимагання та крадіжок грошей і особистих речей, ізолювання від групи, недопущення до товаришів.

### **Основні види агресії та знущань**

| <b>Фізична:</b> | <b>Словесна ( вербальна)</b> |
|-----------------|------------------------------|
| <i>активна</i>  | <i>активна</i>               |

|                |                |
|----------------|----------------|
| <i>пасивна</i> | <i>пасивна</i> |
| <i>пряма</i>   | <i>пряма</i>   |
| <i>непряма</i> | <i>непряма</i> |

Агресія може бути спрямована на:

- людей поза сім'єю ( учителів, ровесників, менших учнів);
- близьких людей;
- тварин ;
- на себе ( свою особистість або тіло): виривання волосся, згризання нігтів;
- на фізичні об'єкти ( з'їдання неїстівного, ламання іграшок, знищення майна);
- на символічні або вигадані об'єкти (комп'ютерні ігри, агресивні малюнки).

Причинами знущань у школі можуть бути:

- 1 . Соматичні захворювання чи захворювання головного мозку.
2. Виховання в родині: брак уваги, тепла, поганий нагляд за дитиною, застосування фізичної та словесної агресії щодо малюка та у стосунках подружжя.

3. Індивідуальні фактори. Насамперед, це темперамент.

Активні, імпульсивні діти мають схильність до розвитку агресивної поведінки. Більша фізична сила ( наприклад, у хлопчиків) часто є основним чинником знущань.

Також впливає і рівень самооцінки, невміння контролювати свої емоції, протест проти ситуації, соціальний статус у групі.

- 4.Шкільні фактори: суворість або недостатній рівень нагляду, особливо на ігрових, спортивних майданчиках, шкільному подвір'ї та в коридорах.

## **Хто ж найчастіше стає жертвою кривдника?**

Тихі сором'язливі діти, котрі не чинять твердого опору першому ж прояву агресії, який пізніше обов'язково повториться. Потенційні жертви, зазвичай, не мають друзів і підтримки у школі, часто у них низька самооцінка, отже, вони не впевнені у своїй силі. Жертви нерідко демонструють антисоціальну поведінку, що викликає роздратування. Вони нерідко мають погані соціальні звички, можуть також намагатись знущатись з інших дітей. Тому часто вони є і тими, хто знущається, і самою жертвою.

## **Як проявляється агресія?**

- Бійки, словесні образи ;
- конфлікти з оточенням, низька шкільна успішність, замкненість;
- агресивні комп'ютерні ігри;
- демонстративний, яскравий одяг у старшокласників;
- пасивні прояви ( зволікання, упертість, повільність, навмисна нездатність зробити щось необхідне);
- погіршення здоров'я, депресія, знижений настрій, страхи, тривожність, нестійкість емоційної системи.

Як найчастіше виражена агресія в школі? Хлопці затівають бійки, дівчата демонструють це вербально – плачем, сварками, плітками. Дуже важливо правильно відреагувати дорослим, коли вони побачили факт знущання, або їм про це розповіли.

У разі виявлення дитячої агресії необхідним є таке втручання дорослих, яке націлене на зменшення або уникнення агресивної поведінки в напружених, конфліктних ситуаціях. Насамперед, це спокійне їх ставлення у разі **незначної** агресії. У випадках, коли агресія дітей безпечна та її можна пояснити, можна застосувати такі позитивні стратегії:

- \* повністю проігнорувати реакції дитини – дуже вдалий спосіб припинення небажаної поведінки;
- \* висловити розуміння почуттів дитини ( «Звичайно, ти ображений ...» ) ;
- \* перевести увагу, запропонувати яке-небудь завдання ( «Допоможи мені, будь ласка ....»);
- \* позитивно визначити поведінку ( «Ти злий, тому що втомився»).

Агресія природна для людей, тому адекватна та безпечна агресивна реакція часто не вимагає втручання ззовні. Діти часто використовують агресію тільки для того, щоб привернути до себе увагу.

Якщо дитина виявляє гнів у допустимих межах та із зрозумілих причин, треба дозволити їй відреагувати, уважно її вислухати та перевести її увагу на щось інше.

Дуже важливо акцентуватись на вчинках (поведінці), а не на особистості. Після того, як дитина заспокоїлась, якнайшвидше доцільно обговорити з нею її поведінку. Слід описати, як вона поводитись під час вияву агресії, що казала, що робила, не даючи при цьому ніякої оцінки. Критичні висловлювання, особливо емоційні, викликають роздратування й протест та відводять від розв'язання проблеми. При цьому важливо не згадувати колишні вчинки й обговорювати лише теперішню ситуацію. Краще показати дитині негативні наслідки її поведінки, продемонструвати, що агресія шкодить насамперед їй самій. Важливо також указати на можливі конструктивні способи поведінки у конфліктній ситуації.

Для зменшення агресії констатуйте факт («Ти поводишся агресивно»); поставте запитання: «Ти злишся?»; спробуйте розкрити мотиви агресивної поведінки («Ти хочеш мене образити?», «Ти хочеш показати силу?»); визначте власні почуття стосовно небажаної поведінки («Мені не подобається, коли зі

мною розмовляють у такому тоні»); апелюйте до прийнятих правил ( «Ми з тобою домовлялись»).

Отже, агресія – це нестійкість психіки, коли емоційне мислення переважає над розсудливим. Шановні батьки, основне у вихованні такої дитини – ласка. Це одна із біологічних потреб організму. Найбільше страждають через відсутність ласки ті діти, батьки яких працюють з ранку до вечора. Коли мати інстинктивно гладить дитину по голівці, усміхається, вона навіть не усвідомлює всієї значущості цих лікувально-профілактичних процедур. А ось і підтвердження: на Заході перший спалах жорстокості збігся з тим періодом, коли виросло покоління дітей, яких, ідучи за модою, не годували грудним молоком.

Для тих, хто в дитинстві був обділений любов'ю та ніжністю, є два шляхи. Перший – сховатись за маскою агресивності. Другий – компенсувати нестачу ласки все життя.

Моделлю агресивної поведінки є батьки. Їхні гримання, заборони, накази, контроль, фізичні покарання діти переносять на стосунки з оточуючими. І хоч інколи агресивність допомагає відстояти себе, захистити, перебороти труднощі, все-таки вона є виявом внутрішнього дискомфорту, болю і невміння адекватно реагувати. Діти стають жорстокими, бо не знають нічого іншого. В них стерта межа між тим, що є добрим, а що поганим. Це недолюблені люди.

Важлива умова виховання контрольованої агресії в дитини – демонстрування моделей неагресивної поведінки. Чим менший вік дитини, тим миролюбнішою має бути поведінка дорослого у відповідь на агресивне реагування дитини. Використовуйте гумор, уважно вислухайте дитину. Діти швидко переймають неагресивні моделі поведінки. Головна умова – щирість дорослого.

Підсумуємо поради вчителям і батькам агресивної дитини.

1. Пам'ятайте: підвищення голосу, суворе покарання після агресивного вчинку – найменш ефективні методи подолання агресивності.
2. Намагайтесь насамперед виявити причини агресії та по змозі спокійно їх ліквідувати.
3. Дайте можливість дитині зняти агресію, виплеснути емоцію через ігри (бій подушками).
4. Не допускайте в присутності дітей виявів гніву або негативних висловлювань про друзів, вчителів, близьких людей.
5. Частіше гладьте дитину по голівці, покажіть, що вона люблена і потрібна.
6. Навчайте дітей правилам самоконтролю. Пропоную вправу «Думай і говори красиво».

Коли ти хвилюєшся, спробуй красиво і спокійно дихати. Заплющ очі, глибоко вдихни.

Подумки скажи: «Я лев», - вдихни, видихни.

Скажи: «Я птах», - вдихни, видихни.

Скажи: «Я камінь», - вдихни, видихни.

Скажи: «Я квітка», - вдихни, видихни.

Скажи: «Я спокійний», - видихни, і ти справді заспокоїшся.

Успіхів всім нам у цій нелегкій, але дуже небезнадійній справі – вихованні дітей.

### Література

1. Про вжиття заходів щодо запобігання насильству над дітьми: Наказ Міністерства освіти і науки України №59 від 01.02. 2010.
2. Атемасова О.А. Психогімнастика в початковій школі. - Х.: Видавництво «Ранок», 2010. – 160 с.

3. Ткачук А. Агресія як форма прояву девіантної поведінки / А. Ткачук // Психолог. – 2010. - №45 (429). – С.7-8
4. Тучапська Г.В. Абетка здоров'я: Навчальний посібник. - Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 208с.
5. Шахненко В.І. Азбука здоров'я молодшого школяра: Посібник для вчителя 1 – 4 класів. - К.: Центр «Магістр-S», 1998. – 182с.